

**Sprawozdanie z realizacji Programu Opieki
nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2021-2024
za okres 2021-2022**

Żagań, wrzesień 2023 r.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2021-2024, po uzyskaniu akceptacji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, został przyjęty do realizacji Uchwałą nr XXIV.8.2021 Rady Powiatu Żagańskiego z dnia 27 lipca 2021 r. Program został ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego 4 sierpnia 2021r. pod poz.1686. Obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami został nałożony na jednostki samorządu terytorialnego szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W powiatowym programie opieki nad zabytkami określone zostały kierunki działań oraz zadania jakie należy podjąć w celu zachowania dziedzictwa kulturowego powiatu żagańskiego, stanowiącego dorobek minionych pokoleń, możliwych do rozpoczęcia lub osiągnięcia w czteroletniej perspektywie czasowej. Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2021-2024 stanowi kontynuację poprzedniej 4 letniej edycji. Analiza stanu zachowania dziedzictwa kulturowego w Powiecie Żagańskim oraz dotychczasowe działania podejmowane do roku 2019 wskazały, iż należy utrzymać przyjęte na poziomie powiatowym kierunki działań, jako właściwe i wymagające kontynuacji. Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Zarząd Powiatu sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji Programu i przedstawia Radzie Powiatu. Przedstawione Radzie sprawozdanie obejmuje dwuletni okres 2021-2022.

Trzy główne priorytety Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2021-2024 to:

Priorytet 1 - Rewaloryzacja i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego powiatu

z poszanowaniem uwarunkowań przyrodniczych

Priorytet 2 - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Priorytet 3 - Promocja dziedzictwa materialnego i niematerialnego powiatu wraz

z wielopłaszczyznowym prowadzeniem działań edukacyjnych

Poszczególnym priorytetom przypisane zostały szczegółowe cele, zadania i działania. W celu realizacji określonych priorytetów podjęte zostały wieloletnie działania mające na celu osiągnięcie poprawy stanu zachowania i zagospodarowania obiektów zabytkowych.

Sprawozdanie przygotowano w oparciu o otrzymane informacje z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych danych. Do oceny realizacji Programu za lata 2021-2022 zastosowane zostały następujące kryteria i wskaźniki oceny realizowanych zadań:

Priorytet I. Rewaloryzacja i wyeksponowanie zabytków powiatu z poszanowaniem uwarunkowań przyrodniczych

1. Liczba oznakowanych obiektów zabytkowych znakiem „Zabytek Prawem Chroniony”

W 2016r. została opracowana procedura znakowania zabytków tabliczką "Zabytek Chroniony Prawem" znajdujących się na terenie powiatu żagańskiego i wpisanych do rejestru Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgoda wydawana jest na wniosek zainteresowanych osób posiadających tytuł prawny do zabytku oraz po uzyskaniu akceptacji Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zostały zakupione znaki „Zabytek chroniony

prawem”. Wzór znaku zgodny jest z § 2.1 Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków:

„Znak ma kształt pięciokątnej tarczy skierowanej ostrzem w dół, o wymiarach 185 x 100 mm, wykonanej z blachy, na białym tle w górnej części napis: "ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM", poniżej tarcza herbowa złożona z błękitnego kwadratu, którego jeden z kątów tworzy ostrze tarczy, oraz umieszczonego nad nim błękitnego trójkąta, rozgraniczonych po każdej stronie białym trójkątem”.

Procedura przyznawania znaków została zamieszczona na stronie internetowej we wrześniu 2016r. pod adresem

http://www.powiatzaganski.pl/PL/511/2726/Starosta_znakuje_zabytki_Zabytek_chroniony_prawem/k/

Ponadto rozesłane zostały pisma do instytucji i osób prawnych posiadających tytuł prawny do zabytku, w tym gmin, jednostek spoza sektora finansów publicznych oraz prywatnych właścicieli informujące o procedurze znakowania znakiem informacyjnym „Zabytek Chroniony Prawem” i zachęcające do składania wniosków do Starosty Żagańskiego .

W referacie Administracji, Obsługi, Polityki Społecznej i Rozwoju prowadzona jest ewidencja wydanych znaków. Pomimo prowadzonych działań informacyjnych, w okresie sprawozdawczym 2021-2022 nie został złożony żaden wniosek o umieszczenie znaku „Zabytek Chroniony Prawem”.

2. Liczba nadanych lub cofniętych ustanowień społecznych opiekunów zabytków oraz zakres współpracy

Społeczni opiekunowie zabytków podejmują działania związane z zachowaniem wartości zabytków i utrzymaniem ich w jak najlepszym stanie oraz upowszechniają wiedzę o zabytkach. Społecznego opiekuna zabytków ustanawia, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, starosta właściwy dla miejsca zamieszkania kandydata na społecznego opiekuna zabytków. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków starosta cofa ustanowienie społecznego opiekuna zabytków, jeżeli opiekun niewłaściwie wykonuje swoje zadania bądź przestał spełniać wymagania określone w art. 102 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W sprawie zasad ustanowienia społecznego opiekuna zabytków w powiecie żagańskim obowiązuje Zarządzenie Starosty Żagańskiego Nr 49.2016 z 29 sierpnia 2016r. Zarządzenie określa nowy wzór legitymacji społecznego opiekuna zabytków wydawanej osobie fizycznej, wzór zaświadczenia o nadaniu uprawnień społecznego opiekuna zabytków wydawanego osobie prawnej oraz wzór listy społecznych opiekunów zabytków.

W rejestrze społecznych opiekunów zabytków w powiecie żagańskim na dzień 31.12.2022r. wpisanych było 8 osób (w tym 2 osoby zmarły) W okresie obowiązywania Programu tj. w latach 2021-2022 na listę społecznych opiekunów zabytków nie wpisano żadnej osoby, ani nie cofnięto żadnego uprawnienia społecznego opiekuna zabytków.

Społeczny opiekun zabytków współdziała z wojewódzkim konserwatorem zabytków i starostą w sprawach ochrony zabytków i opieki nad tymi zabytkami. Społeczny opiekun zabytków jest uprawniony do pouczania osób naruszających przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3. Liczba wykonanych badań konserwatorskich oraz prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach oraz obiektów poddanych rewaloryzacji (zrealizowane prace wraz z nakładami finansowymi w latach 2021-2022).

Tab.1 Liczba wykonanych badań konserwatorskich oraz prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach oraz obiektów poddanych rewaloryzacji wraz z poniesionymi nakładami finansowymi w latach 2021-2022

Nazwa gminy	Liczba wykonanych prac oraz obiektów wraz z poniesionymi nakładami finansowymi
Gmina Brzeźnica	4 dotacje na ogólną kwotę 28.000 zł
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	0
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	0
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	2 inwestycje na ogólną kwotę 316.725 zł
Gmina wiejska Żagań	3 dotacje na ogólną kwotę 138.759,19 (prace konserwatorskie i restauratorskie 2 obrazów w kościele w Dietrzychowicach, oraz 1-go obrazu w Jeleninie)
Powiat Żagański	3 dotacje na kwotę 30.267,70 (prace konserwatorskie i restauratorskie ołtarza w kościele w Lesznie Dolnym, program prac konserwatorskich przy obrazie w kościele w Dietrzychowicach, wykonanie posadzki w kościele w Jabłonowie)

Zródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków reguluje Uchwała Rady Powiatu Żagańskiego Nr IX.4.2015 z dnia 30 września 2015 r.

Z budżetu powiatu żagańskiego mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria: znajduje się na stałe na obszarze powiatu żagańskiego, obiekt posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców powiatu żagańskiego i jest wpisany do rejestru zabytków. Dotacja może zostać udzielona podmiotom, które posiadają tytuł prawny do zabytku, wynikający z : prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku może sfinansować nakłady obejmujące:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych,
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza,
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,

8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania budynku,
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
12. modernizacje instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
13. wykonanie instalacji przeciwwilgociowej,
14. uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków, archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15,
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacja na prace przy zabytku może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych do wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych. Rada Powiatu Żagańskiego w uchwale budżetowej określa wysokość środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków w danym roku budżetowym.

4. Liczba i zakres lustracji obiektów zabytkowych wykonanych przez Powiatową Grupę ds. Ochrony Zabytków.

Zarządzeniem nr 2.2022 Starosty Żagańskiego z dnia 10 stycznia 2022r. został powołany nowy skład Powiatowej Grupy Roboczej ds. Ochrony Zabytków Powiatu Żagańskiego. Zadaniem Grupy jest m.in.:

- Zbieranie informacji o aktualnym stanie zabytków wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków znajdujących się na terenie powiatu żagańskiego.
- Lustracja obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu żagańskiego.
- Dokonywanie oceny stanu zachowania nieruchomości obiektów zabytkowych w zakresie określonym przepisami prawa budowlanego, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, zabezpieczenia przed przestępczością, ochroną na wypadek klęski żywiołowej itp.

W roku 2022 nie udało się przeprowadzić lustracji wytypowanego obiektu (nieobecność właścicieli)

Tab.2 Liczba porad udzielonych osobom fizycznym w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na prace przy zabytkach

Nazwa gminy	Liczba porad udzielonych osobom fizycznym w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na prace przy zabytkach
Gmina Brzeźnica	10
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	0
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	2

Gmina Szprotawa	5
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	3
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	6

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

5. Liczba nagród i wyróżnień przyznanych przez Powiat Żagański za właściwą opiekę nad zabytkami.

W okresie sprawozdawczych nie przyznano nagród i wyróżnień za opiekę nad zabytkami

6. Liczba wniosków złożonych o udzielenie dofinansowań projektów związanych z badaniami, pracami konserwatorskimi i restauratorskimi, robotami budowlanymi przy zabytkach stanowiących własność powiatu

W okresie sprawozdawczym złożono wniosek do Ministerstwa Kultury na podstawie którego zostało zawarte pomiędzy Ministerstwem Kultury a Powiatem Żagańskim na zadanie pn. "Opracowanie programu badań konserwatorskich i architektonicznych wraz z uzyskaniem stosownych pozwoleń i wykonaniem badań na ich podstawie łącznie z opracowaniem programu kompleksowych prac konserwatorskich pałacu w Iłowej w województwie lubuskim, wraz z elementami wyposażenia wnętrza i otoczenia wraz z uzyskaniem prawomocnej decyzji konserwatorskiej zezwalającej na realizację prac konserwatorskich".

Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego powiatu.

1. liczba wystąpień w zakresie opracowywanych przez inne jednostki dokumentów strategicznych i planistycznych,

Tab.3 liczba wystąpień w zakresie opracowywanych przez inne jednostki dokumentów strategicznych i planistycznych,

Nazwa gminy	liczba wystąpień w zakresie opracowywanych przez inne jednostki dokumentów strategicznych i planistycznych,
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	0
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	0
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	0
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	14

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

2. Liczba szkoleń z zakresu ochrony zabytków (i dziedzin pokrewnych) w których uczestniczyli pracownicy jst.

Tab.4 Liczba szkoleń z zakresu ochrony zabytków (i dziedzin pokrewnych) w których uczestniczyli pracownicy jst

Nazwa gminy	Liczba szkoleń z zakresu ochrony zabytków (i dziedzin pokrewnych) w których uczestniczyli pracownicy jst
Gmina Brzeźnica	1
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	0
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	0
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	3
Gmina wiejska Żagań	1
Powiat Żagański	3

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego i własnych

3. Liczba wydanych pozwoleń na budowę na działania związane z rewitalizacją zabytków (działania remontowe, adaptacyjne, związane z wprowadzaniem instalacji ppoż i innych służących zachowaniu zabytków),

Tab.5 Liczba wydanych pozwoleń na budowę na działania związane z rewitalizacją zabytków (działania remontowe, adaptacyjne, związane z wprowadzeniem instalacji ppoż i innych służących zachowaniu zabytków)

	Liczba wydanych pozwoleń na budowę na działania związane z rewitalizacją zabytków
Powiat Żagański	15

Źródło; opracowanie na podstawie informacji własnych

4. Liczba dokonanych analiz stref ochrony krajobrazu na poziomie powiatowym, wykraczających poza granice poszczególnych samorządów gminnych,

W okresie sprawozdawczym nie dokonywano takich analiz.

5. Liczba i zakres podjętej współpracy w ramach realizacji zadań określonych w tym priorytecie z gminami, organizacjami turystycznymi, stowarzyszeniami i jednostkami badawczymi,

Tab. 6 Liczba i zakres podjętej współpracy w ramach realizacji zadań określonych w tym priorytecie z gminami, organizacjami turystycznymi, stowarzyszeniami i jednostkami badawczymi

Nazwa gminy	Liczba i zakres podjętej współpracy w ramach realizacji zadań określonych w tym priorytecie z gminami, organizacjami turystycznymi, stowarzyszeniami i jednostkami badawczymi
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	0
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0

Gmina Szprotawa	0
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	3 W 2021 roku dofinansowano wystawę poświęconą historii regionalnego kolejnictwa otwartą w Sali wystawienniczej zabytkowego budynku dworca kolejowego w Żaganiu. Wystawę zorganizowało Stowarzyszenie Miłośników Kolei Ok-1. W 2022 dofinansowano organizację wydarzenia pn. "Imieniny Doroty" upamiętniających życie i dokonania Księżnej Doroty de Talleyrand Perigord
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	W 2021r. 1) organizacja projektu pn. "Eko-targi". Eko-targi to projekt mający na celu promowanie kultury ludowej oraz osiągnięć wsi i małych miasteczek w powiecie żagańskim. Na wydarzeniu plenerowym zorganizowanym 28.08.2021r. zaprezentowano dobre praktyki kulturalne, turystyczne, gospodarcze i kulinarne z wszystkich gmin powiatu żagańskiego m.in. oparte o ludowe tradycje i dziedzictwo 2) dofinansowanie przejazdu pociągami specjalnymi w „Stylu retro”. Lokopiknik to impreza upamiętniająca historię kolejnictwa na terenie powiatu żagańskiego organizowana corocznie przez Stowarzyszenie Miłośników Kolei OK1 W 2022r. 1) dofinansowanie organizowanego przez Dom Kultury w Wymiarkach Ogólnopolskiego Festiwalu Zespołów, Śpiewaków i Kapel Ludowych „Na Przydrożku” promujące niematerialne dziedzictwo (m.in. pieśni, przyśpiewki, stroje ludowe, obrzędy ludowe - nie tylko powiatu żagańskiego). 2) organizacja Powiatowego Pikniku Zdrowia i Tradycji – wydarzenie, na którym propagowane było niematerialne dziedzictwo powiatu żagańskiego, głównie kultura górali bukowińskich. W obu latach dofinansowano Rajd Wielkiej Ucieczki organizowany przez ZHP oraz lokalne stowarzyszenia

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

6. liczba wystąpień o objęcie ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków oraz rekomendacji objęcia ochroną krajobrazów kulturowych,

W okresie sprawozdawczym żadna jednostka samorządu lokalnego nie występowała o objęcie ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków, ani nie rekomendowała objęcia ochroną krajobrazów kulturowych.

Priorytet III. Promocja dziedzictwa materialnego i niematerialnego powiatu wraz z prowadzeniem wielopłaszczyznowych działań edukacyjnych

W ramach priorytetu trzeciego Programu w 2022r. stworzono produkt turystyczny pn. „Szlak architektury rezydencjonalnej powiatu żagańskiego”.

POWIAT ŻAGAŃSKI

SZLAK ARCHITEKTURY REZYDENCJONALNEJ

Celem projektu „Szlak architektury rezydencjonalnej w powiecie żagańskim” było stworzenie nowego produktu promocyjno-turystycznego oraz ścieżki edukacyjnej z zakresu historii i zabytków architektury. Pierwsza edycja szlaku zawiera 15 obiektów architektury rezydencjonalnej, położonych na obszarze różnych gmin powiatu żagańskiego i pochodzących z różnych okresów historycznych.

Na terenie powiatu żagańskiego możemy naliczyć kilkadziesiąt zabytków architektury rezydencjonalnej, wliczając do tej grupy średniowieczne zamki, renesansowe dwory obronne, barokowe pałace oraz nowożytnie wille (często zwane także pałacami). W ramach szlaku ujęto obiekty aktualnie użytkowane i dostępne lub w trakcie prac rewitalizacyjnych.

Głównym punktem szlaku jest Pałac Książęcy w Żaganiu, związany z historycznym Księstwem Żagańskim oraz takimi postaciami, jak Wallenstein czy księżna Dorota de Talleyrand-Perigord. Pałacowi towarzyszą dawna Siedziba Kamery Książęcej (obecnie Sąd Rejonowy), oraz Dom Wdowi (obecnie Urząd Miasta), które wraz z zabudową Placu Słowiańskiego tworzą swoisty książęcy klimat centralnej części miasta.

Wszystkie obiekty „Szlaku architektury rezydencjonalnej w powiecie żagańskim” prezentuje poniżej tabela.

Lp.	Nazwa obiektu	Lokalizacja/adres	Ogólne uzasadnienie wartości
1.	Pałac Książęcy	Żagań, ul. Szprotawska 4	Zabytki po Księstwie Żagańskim
2.	Pałac Wdowi	Żagań, Pl. Słowiański 17	Zabytki po Księstwie Żagańskim
3.	Pałacyk – Willa Metzke	Żagań, ul. JP II 7	Zabytek architektury mieszkalnej
4.	Pałacyk – Willa Meyera	Żagań, ul. JP II 15	Zabytek architektury mieszkalnej
5.	Siedziba Kamery Książęcej	Żagań, ul. Szprotawska 3	Zabytki po Księstwie Żagańskim
6.	Zamek Szprotawski	Szprotawa, Pl. Ewangelicki 5	Zabytki po Księstwie Głogowskim/Żag.
7.	Pałac Wiechlice	Wiechlice 45 b	Zachowana architektura rezydencjonalna
8.	Pałac Henryków	Henryków 71	Zachowana architektura rezydencjonalna
9.	Willa Rümplera	Szprotawa,	Zabytek architektury mieszkalnej

		ul. Niepodległości 16	
10.	Zamek Witków	Witków 54 A	Zabytki po Księstwie Głogowskim/Żag.
11.	Pałac w Iłowej	Iłowa, ul. Pałacowa 1	Zabytek architektury rezydencjonalnej
12.	Rezydencja Janków – Willa Winklera	Iłowa, ul. Kolejowa 15	Zabytek architektury mieszkalnej
13.	Dom mistrza masonskiego	Szprotawa, ul. Młynarska 16	Zabytek architektury mieszkalnej
14.	Willa Bartha w Wymiarkach	Wymiarki, ul. Łąkowa 1	Zabytek architektury mieszkalnej
15.	Pałac Chichy	Chichy 37 c	Zabytek architektury rezydencjonalnej

1. Liczba publikacji wydawanych przez gminy i powiat (lub współfinansowanych) na temat dziedzictwa materialnego i niematerialnego powiatu,

Tab.7 liczba publikacji wydawanych przez gminy i powiat (lub współfinansowanych) na temat dziedzictwa materialnego i niematerialnego powiatu

Nazwa gminy	liczba publikacji wydawanych przez gminy i powiat (lub współfinansowanych) na temat dziedzictwa materialnego i niematerialnego powiatu
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	4
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	2
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	7
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	2 1) Wieś Powiatu Żagańskiego – dziedzictwo i przyszłość 2) Szlak Architektury Rezydencjonalnej w Powiecie Żagańskim

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Publikacja opracowana przez Powiat Żagański

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Publikacja pt. „Wieś powiatu żagańskiego – dziedzictwo i przyszłość”

Publikację wydano w nakładzie 1000 sztuk. Dziedzictwo kulturowe wsi to istotny element naszej tożsamości narodowej. Publikacja pt. „Wieś powiatu żagańskiego. Dziedzictwo i przyszłość” przedstawia historię 9 gmin powiatu z sołectwami, wsiami i przysiółkami. Każda miejscowość niesie ze sobą wielowiekową historię. W publikacji przedstawiono rys historyczny ziem należących do powiatu żagańskiego; początki osadnictwa, rozwój państwowości, dzieje pierwszych piastowskich książąt. Przedstawiono spuściznę kulturową Zakonu Kanoników Regularnych Reguły św. Augustyna w Żaganiu, szprotawskich magdalenek, Książąt Żagańskich i innych właścicieli zamkowo- pałacowych obiektów. W publikacji nie zabrakło legend i ludowych wierzeń, obrzędów i zwyczajów.

Druga część publikacji nakreśla współczesność i kulturalną działalność obecnych wsi i miasteczek powiatu żagańskiego. Opisuje również powojenną historię powiatu żagańskiego poprzez losy przybyłych na Ziemię Lubuską przesiedleńców, którzy przywieźli ze sobą tradycje swoich przodków. W publikacji przedstawiamy również kultywowany w powiecie folklor zamieszkiwanych grup etnicznych i etnologicznych: Górali Bukowińskich i Czadeckich, Łemków, Ukraińców, Podolan i in.

Folder „Szlak architektury rezydencjonalnej”

Wydany został w 3 językach (polski, niemiecki, angielski) w ilości 200 sztuk

 Wstęp	 Einleitung	 Introduction
 <p>"Szlak architektury rezydencjonalnej w powiecie żagańskim" to nowy produkt promocyjno-turystyczny oraz ścieżka edukacyjna z zakresu historii i zabytków architektury. Pierwsza edycja szlaku zawiera 15 obiektów architektury rezydencjonalnej, położonych na obszarze różnych gmin powiatu żagańskiego i pochodzących z różnych okresów historycznych.</p> <p>Na terenie powiatu żagańskiego możemy naliczyć kilkadziesiąt zabytków architektury rezydencjonalnej, wliczając do tej grupy średniowieczne zamki, renesansowe dwory obronne, barokowe pałace oraz nowożytne wille (często zwane także pałacami). W ramach szlaku ujęto obiekty aktualnie użytkowane i dostępne lub w trakcie prac rewitalizacyjnych.</p> <p>Głównym punktem szlaku jest Pałac Książęcy w Żaganiu, związany z historycznym Księstwem Żagańskim oraz takimi postaciami, jak Wallenstein czy księżna Dorota de Talleyrand-Perigord. Zdaniem niektórych, księstwo to w pewnym sensie nadal istnieje, a w sieci odnajdziemy informacje o aktualnym księciu Dino i Żaganiu.</p>	<p>Mit dem Kultur- und Bildungspfad „Residenzarchitektur im Landkreis Żagań“ hat das Landratsamt nun ein neues Produkt im Rahmen seines Tourismusmarketings entwickelt, das der Geschichte der Architekturdenkmäler im Landkreis gewidmet ist. In einem ersten Schritt wurden 15 Objekte der Residenzarchitektur ausgewählt, die in verschiedenen Gemeinden des Landkreises gelegen sind und aus unterschiedlichen Epochen und zugleich Stilrichtungen stammen.</p> <p>Der Landkreis Żagań kann mit gleich mehreren Dutzend Objekten der Residenzarchitektur aufwarten; zu dieser Gruppe zählt man insbesondere mittelalterliche Burgen, sog. Feste Häuser aus der Renaissancezeit, barocke Schlösser wie auch moderne Villen (die häufig auch als Palais bezeichnet werden). Entlang des Kultur- und Bildungspfadefes befinden sich Objekte, die gegenwärtig genutzt werden und der Öffentlichkeit zugänglich sind oder instandgesetzt werden.</p> <p>Haupt- und Ausgangspunkt des Pfades ist das Herzogliche Schloss in Żagań, das mit dem historischen Herzogtum Sagan und so herausragenden Persönlichkeiten wie Albrecht von Wallenstein und der Herzogin Dorothea de Talleyrand-Périgord verbunden ist.</p>	<p>The trail of residential architecture in the county of Żagań is not only a new project of promotional and touristic meaning but also educational path on the history and architectural monuments. The first edition of the trail includes 15 facilities of residential architecture, located in different municipalities of county of Żagań, which come from different historical periods.</p> <p>In the county of Żagań, there are several dozen of monuments of residential architecture, including the medieval castles, renaissance defensive manors, baroque palaces and modern villas (often called also mansion). Within the trail, both currently operating and accessible facilities and those during revitalizing works are included.</p> <p>The main point of the trail is the Palace in Żagań, connected to historical Duchy of Żagań and people such as Wallenstein or the Duchess Dorothea de Talleyrand-Perigord. According to some people, the Duchy still exists in a sense, and on the Internet the information about current Duke Dino as well as Żagań can be found.</p>
		

2. Liczba zrealizowanych lub współrealizowanych materiałów medialnych na temat dziedzictwa

W okresie sprawozdawczym Gmina Żagań o statusie miejskim, Gmina Iłowa oraz Gmina Szprotawa zrealizowały po 1 zadaniu w zakresie wydania materiałów medialnych na temat dziedzictwa kulturowego.

3. Liczba utworzonych nowych szlaków turystycznych oraz liczba objętych szlakami obiektów

Tab.8 liczba utworzonych nowych szlaków turystycznych oraz liczba objętych szlakami obiektów

Nazwa gminy	liczba utworzonych nowych szlaków turystycznych oraz liczba objętych szlakami obiektów
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	1
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	3 szlaki, 7 obiektów
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	1 nowy szlak turystyczny i 6 istniejących wcześniej szlaków. Szlaki obejmują w sumie 45 obiektów
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	1 szlak obejmujący 15 obiektów

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

4. Liczba obiektów i obszarów wprowadzonych do multimedialnej mapy dziedzictwa

W okresie sprawozdawczym nie utworzono multimedialnej mapy dziedzictwa

5. Liczba oraz kwota dofinansowań do infrastruktury na terenach wartościowych kulturowo lub prowadzącej do obiektów zabytkowych

Tab.9 liczba oraz kwota dofinansowań do infrastruktury na terenach wartościowych kulturowo lub prowadzącej do obiektów zabytkowych

Nazwa gminy	liczba oraz kwota dofinansowań do infrastruktury na terenach wartościowych kulturowo lub prowadzącej do obiektów zabytkowych
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	0
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	100.000 zł
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	2 dofinansowania na ogólną wartość 686.428 zł
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	0

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego i własnych

6. Liczba wprowadzonych oznakowań szlaków turystycznych

Tab.10 liczba wprowadzonych oznakowań szlaków turystycznych

Nazwa gminy	liczba wprowadzonych oznakowań szlaków turystycznych
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Iłowa	1

Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	3
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	4
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	0

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

7. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych imprez promujących dziedzictwo materialne i niematerialne regionu

Tab.11 liczba zorganizowanych lub współorganizowanych imprez promujących dziedzictwo materialne i niematerialne regionu

Nazwa gminy	liczba zorganizowanych lub współorganizowanych imprez promujących dziedzictwo materialne i niematerialne regionu
Gmina Brzeźnica	2
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Łłowa	2
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	7
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	42
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	5

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego i własnych

8. Liczba targów turystycznych, konferencji, giełd i konkursów, w których brały udział jednostki samorządowe

Tab.12 liczba targów turystycznych, konferencji, giełd i konkursów, w których brały udział jednostki samorządowe

Nazwa gminy	liczba targów turystycznych, konferencji, giełd i konkursów, w których brały udział jednostki samorządowe
Gmina Brzeźnica	0
Miasto Gozdnicza	0
Gmina Łłowa	8
Gmina Małomice	0
Gmina Niegosławice	0
Gmina Szprotawa	2
Gmina Wymiarki	0
Gmina miejska Żagań	4
Gmina wiejska Żagań	0
Powiat Żagański	1

Źródło; opracowanie na podstawie informacji z gmin powiatu żagańskiego oraz własnych

9. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych konkursów dla uczniów szkół podstawowych i średnich z zakresu wiedzy o regionie i jego zabytkach

Gmina Łłowa zorganizowała 3 konkursy i Gmina Szprotawa 1 konkurs.

10. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych konferencji i szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gmina Żagań o statusie miejskim oraz Gmina Iłowa zorganizowała po 2 konferencje/szkolenia w zakresie ochrony zabytkowi opieki nad zabytkami

11. Liczba zajęć na poziomie szkół średnich na temat historii regionu i jego dziedzictwa

W okresie sprawozdawczym odbyły się 223 zajęcia na poziomie szkół średnich na temat historii regionu i jego dziedzictwa

12. Liczba gmin powiatu prowadząca ewidencję zabytków

Tab.13 Gminy posiadające Gminną Ewidencję Zabytków

Nazwa gminy	Posiada Gminną Ewidencję Zabytków	Liczba obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków	Liczba obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w latach 2021-2022
Gmina Brzeźnica	tak	466	0
Miasto Gozdnica	tak	58	3
Gmina Iłowa	tak	181	0
Gmina Małomice	przystąpiono do realizacji	-	-
Gmina Niegostawice	tak	246	0
Gmina Szprotawa	w trakcie realizacji	394	0
Gmina Wymiarki	w trakcie realizacji	25	0
Gmina miejska Żagań	tak	431	2
Gmina wiejska Żagań	tak	907	907

Źródło; informacje z gmin powiatu żagańskiego

W Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Żagańskiego na lata 2016-2019 (którego obecna edycja Programu jest kontynuacją) wymienione są zabytki o najwyższym znaczeniu dla powiatu żagańskiego:

1. Zespół poaugustiański z kościołem pw. Wniebowzięcia NMP w Żaganiu,
2. Pałac Książęcy z parkiem w Żaganiu,
3. Pałac administracji książęcej w Żaganiu – budynek Kamery Książęcej,
4. Dom Wdowi – budynek UM w Żaganiu,
5. Mury miejskie - obronne w Żaganiu,
6. Kompleks szpitala św. Doroty z kaplicą loretańską w Żaganiu,
7. Kościół pw. Św. Krzyża w Żaganiu,
8. Kopia Bożego Grobu w Żaganiu,
9. Kolegium jezuickie z kościołem pw. św. Piotra i Pawła w Żaganiu,
10. Wieża kościoła Łaski w Żaganiu,
11. Kościół pw. Św. Ducha w Żaganiu,
12. Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Żaganiu,
13. Kościół pw. św. Jadwigi w Starej Koperni (gm. Żagań),
14. Kościół pw. św. Jerzego w Gorzupi Dolnej (gm. Żagań),
15. Kościół pw. św. Mikołaja Biskupa w Jeleninie (gm. Żagań),
16. Kościół pw. św. Wincentego w Starym Żaganiu (gm. Żagań),
17. Kościół pw. Matki Boskiej Różańcowej w Bukowinie Bobrzańskiej (gm. Żagań),
18. Kościół pw. Zwiastowania NMP z plebanią w Bożnowie (gm. Żagań),
19. Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Rudawicy (gm. Żagań),
20. Kościół pw. św. Augustyna w Chrobrowie (gm. Żagań),

21. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Miodnicy (gm. Żagań),
22. Dwuwieżowy Ratusz w Szprotawie,
23. Mury obronne wraz z basztą zachodnią i Bramą Żagańską w Szprotawie,
24. Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Szprotawie,
25. Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła w Hławie (dzielnica Szprotawy),
26. Zespół pałacowo-folwarczno-parkowy w Henrykowie (gm. Szprotawa),
27. Zespół dworski z parkiem w Wiechlicach (gm. Szprotawa),
28. Zespół dworski z parkiem w Długiem (gm. Szprotawa),
29. Wieża rycerska w Witkowie (gm. Szprotawa),
30. Kościół pw. św. Mikołaja w Mycielinie (gm. Niegosławice),
31. Kościół pw. św. Katarzyny w Gościeszowicach (gm. Niegosławice),
32. Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Brzeźnicy (gm. Brzeźnica),
33. Kościół pw. św. Andrzeja w Jabłonowie (gm. Brzeźnica),
34. Kościół pw. Matki Boskiej Bolesnej w Karczówce (gm. Brzeźnica),
35. Kościół pw. Narodzenia NMP w Chotkowie (gm. Brzeźnica),
36. Zespół dworski z parkiem w Chotkowie (gm. Brzeźnica),
37. Zespół dworski z parkiem w Jabłonowie (gm. Brzeźnica),
38. Zespół pałacowo-folwarczno-parkowy w Hłowej (gm. Hłowa),
39. Kościół pw. Chrystusa Króla w Hłowej (gm. Hłowa),
40. Rezydencja „Janków” w Hłowej (gm. Hłowa),
41. Kościół pw. św. Bartłomieja w Koninie Żagańskim (gm. Hłowa),
42. Zespół stacji kolejowej w Jankowej Żagańskiej (gm. Hłowa),
43. Kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Małomicach (gm. Małomice),
44. Pałac z parkiem w Chichach (gm. Małomice),
45. Kościół pw. św. Michała Archanioła w Witoszynie Dolnym (gm. Wymiarki),
46. Kościół pw. św. Anny w Lutyńce (gm. Wymiarki).

Kompleks dawnego opactwa Kanoników Regularnych Reguły św. Augustyna w Żaganiu, uznany został za **Pomnik Historii** w roku 2011r. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lutego 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 54 poz. 280). Założenie dawnego opactwa augustianów składa się z monumentalnej bryły kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, budynku klasztoru, konwiktów i spichlerza klasztornego. Opactwo augustianów, przeniesione przez księcia Przemka z Nowogrodu Bobrzańskiego, istniało w Żaganiu od 1284r. do kasaty w 1810r., spełniając doniosłą funkcję cywilizacyjną i kulturową na terenie księstwa. Mimo wielokrotnych zniszczeń powodowanych wojnami i pożarami, klasztor odbudowywany był i powiększany w okresie gotyku, renesansu i baroku. Najcenniejszym obiektem jest kościół pw. Wniebowzięcia NMP, którego zewnętrzna architektura zachowała swój gotycki charakter. Jest to budowla pseudobazylikowa z wyodrębnionym prezbiterium będącym jej najstarszą częścią wzniesioną z kamienia polnego, trójnawowym korpusem i wieżą w nawie południowej. Bryła świątyni ukształtowana została ostatecznie w wyniku przebudów przeprowadzonych w wiekach XIV, XV i XVI. Wielkie walory artystyczne kryje gotycko-barokowe wnętrze kościoła. Ołtarz główny (1685r.) uzupełniony rzeźbionymi figurami ojców Kościoła, 12 ołtarzy bocznych, barokowe stalle prezbiterium, 18 figur świętych, liczne obrazy, to niektóre elementy z bogatego wyposażenia kościoła. Ponadto w kryptach kościoła spoczywają książęta żagańscy.

Zabytki będące w posiadaniu Powiatu Żagańskiego to:

1. Budynek Kolegium Jezuickiego, obecnie Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących przy ulicy Gimnazjalnej 13 w Żaganiu – wpis do rejestru zabytków na podstawie decyzji z dnia 5 czerwca 1961r.
2. Budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Żaganiu plac Orłąt Lwowskich 4 - wpis do rejestru zabytków na podstawie decyzji z dnia 10 września 2015r.

3. Budynek Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Iłowej, ul. Pałacowa 1 - wpis do rejestru zabytków na podstawie decyzji z dnia 16 lipca 1958r.
4. Kościół poewangelicki w Lesznie Dolnym - wpis do rejestru zabytków na podstawie decyzji z dnia 30 marca 1965r.
5. Brama przejazdowa tzw. „Most Miłości” położona w Iłowej przy ul. Ogrodowej 1 - wpis do rejestru zabytków na podstawie decyzji z dnia 30 czerwca 2008r.

Sprawozdanie przygotował Referat Administracji, Obsługi, Polityki Społecznej i Rozwoju na podstawie informacji przysłanych przez gminy powiatu żagańskiego oraz danych własnych.